

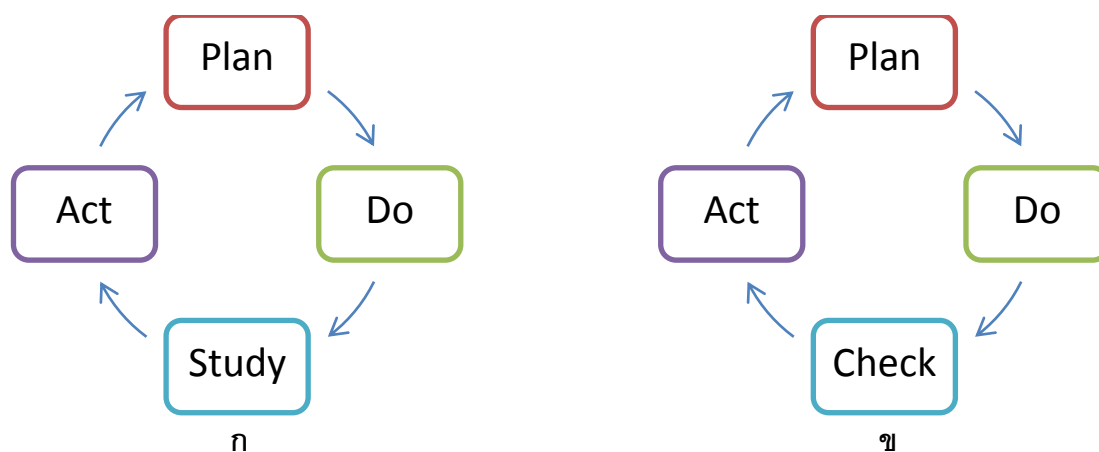
วงจรคุณภาพตามแนวพุทธศาสนา

สรุเสริญ วีระพจนานันท์¹

การปฏิบัติงานในระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและยั่งยืนได้นั้น วงจรคุณภาพ หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) เป็นสิ่งที่นำมาอ้างอิงอย่างกว้างขวาง การกล่าวอ้างถึงวงจรคุณภาพนี้เปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิคุณในการปกป้องข้อโต้แย้งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เมื่อกล่าวถึง วงจรคุณภาพ มักจะมาด้วย PDCA หากผู้กล่าวอ้างสามารถอธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นภาพวงจรคุณภาพได้อย่างชัดเจนย่อมเกิดความงอกงามในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในทางกลับกันการกล่าวอ้างวงจรคุณภาพเพื่อเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้ฟังยอมรับและหยุดโต้แย้งผู้กล่าวความดังกล่าวในทรรศนะของผู้เขียนแล้วไม่เกิดความงอกงามใด ๆ ทั้งสิ้น จากประสบการณ์และความรู้ที่มีเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและวงจรคุณภาพของนำเสนอวงจรคุณภาพในทรรศนะของผู้เขียน ดังนี้

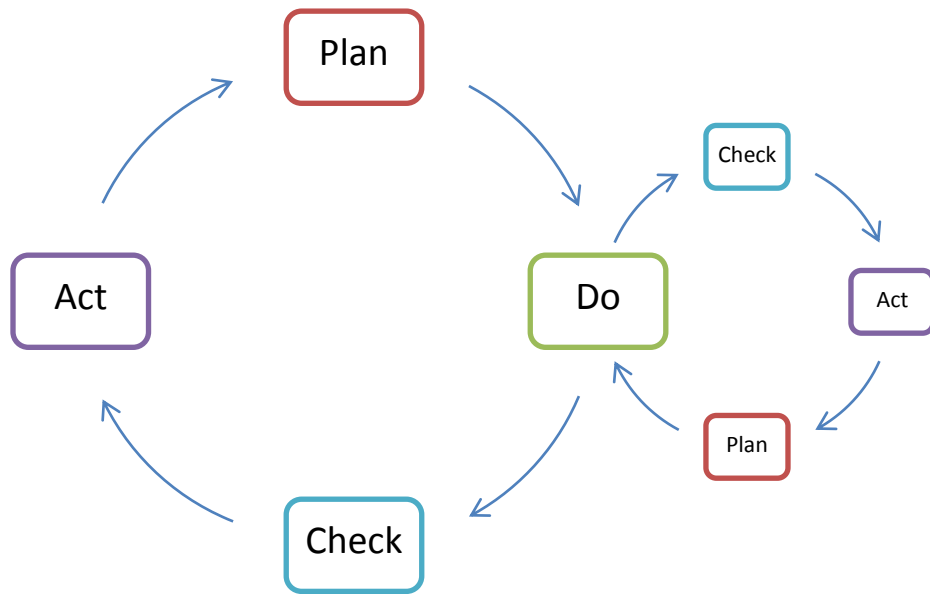
วงจรคุณภาพ หรือที่รู้จักกันทั่วไปในนามของ วงจรเดมมิง เป็นวงจรที่ Walter A. Shewhart พัฒนามาจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติที่ Bell Laboratories มีขั้นตอน 4 ขั้น คือ PDCA ประกอบด้วย P (Plan) การวางแผนเพื่อปรับปรุงคุณภาพ D (Do) การลงมือปฏิบัติตามแผน S (Study) การประเมินผลย้อนกลับเพื่อยืนยันแผนหรือปรับแผน A (Act) การทำเป็นแผนถาวร หรือการศึกษาเพื่อปรับปรุงแผน ต่อมา W. Edwards Deming ได้นำมาเผยแพร่และปรับเปลี่ยนเป็น PDCA ประกอบด้วย P (Plan) การวางแผน D (Do) การปฏิบัติตามแผน C (Check) การตรวจสอบ A (Action) การดำเนินการให้เหมาะสม ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 วงจรคุณภาพ ก. วงจรคุณภาพตามแนวคิดของ Walter A. Shewhart ข. วงจรคุณภาพตามแนวคิดของ W. Edwards Deming

¹ ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ โรงเรียนแม่วงศ์พิทยาคม จังหวัดนครสวรรค์ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ในปี 2009 Ishikawa ได้เสนอวงจรคุณภาพที่มีความซับซ้อนขึ้นโดยเพิ่มวงจรคุณภาพย่อยในขั้น D ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 วงจรคุณภาพตามแนวคิดของ Ishikawa

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มุ่งการดับทุกข์ มีแนวทางและวิธีการต่าง ๆ มากมาย อิทธิบาท (บาทแห่งความสำเร็จ) เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ปรารถนา ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ที่จำแนกไว้เป็น 4 ประการ คือ ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ พากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ เอาใจใส่ฝักใฝ่ วิมังสา หมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นด้วยปัญญา หากพิจารณาอิทธิบาทจะพบว่าอิทธิบาทเป็นวงจรที่ใช้ในการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ หรือเป็นไปเพื่อดับทุกข์คือนิพพานนั่นเอง

อิทธิบาทกับวงจรคุณภาพมีความสอดคล้องกัน เป็นคู่ ๆ ดังตารางที่ 1

อิทธิบาท	วงจรคุณภาพ
ฉันทะ (พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น)	Plan (การวางแผน)
วิริยะ (พากเพียรในสิ่งนั้น)	Do (การปฏิบัติตามแผน)
จิตตะ (เอาใจใส่ฝักใฝ่)	Check (การตรวจสอบ)
วิมังสา (หมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นด้วยปัญญา)	Act (การดำเนินการให้เหมาะสม)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างอิทธิบาทกับวงจรคุณภาพ

ขั้นที่ ๑ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น เมื่อบุคคลมีความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่สนใจหรืออยู่ในความรับผิดชอบย่อมคิดวิเคราะห์วางแผนการทำงานอย่างรอบคอบเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงมีความตรงกับ การวางแผน (Plan)

ขั้นที่ ๒ ความพากเพียรในสิ่งนั้น มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการดำเนินงานนั้น ตรงกับ การปฏิบัติตามแผน (Do)

ขั้นที่ ๓ การเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น หมั่นทบทวนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามแผน ตรงกับ การตรวจสอบ (Check)

ขั้นที่ ๔ หมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นด้วยปัญญา เพื่อนำเหตุแห่งความไม่สำเร็จไปใช้ในการพัฒนาแผนการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป ตรงกับ การดำเนินการให้เหมาะสม (Act)

แม้ว่าอิทธิบาทมุ่งหมายให้ผู้ปฏิบัติถึงวิมุตติหลุดพ้น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ขณะที่เรายังเป็นปุถุชนไม่สามารถปฏิบัติให้หลุดพ้นได้ในปัจจุบันนี้แต่สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้งานที่รับผิดชอบหรือชีวิตของตนเองประสบความสำเร็จที่มุ่งหมายไว้

บรรณานุกรม

กิติมา ปรีดีดีลิก. (2540). ทฤษฎีการบริหารองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ถาวร เงาศรี และคณะ. (2551). “พฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามวงจรเดมมิงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3”. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1: มกราคม – เมษายน 2551. 137 – 147.

วีระพงษ์ ใจหงส์. (2555). “การพัฒนางานวิชาการโดยใช้วงจรเดมมิงของโรงเรียนวัดสมุหประดิษฐ์ (วันครู 2501)”. เข้าถึงได้ที่ <http://www.weerapong.net/index.php?lite=article&qid=42051029>. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2556.